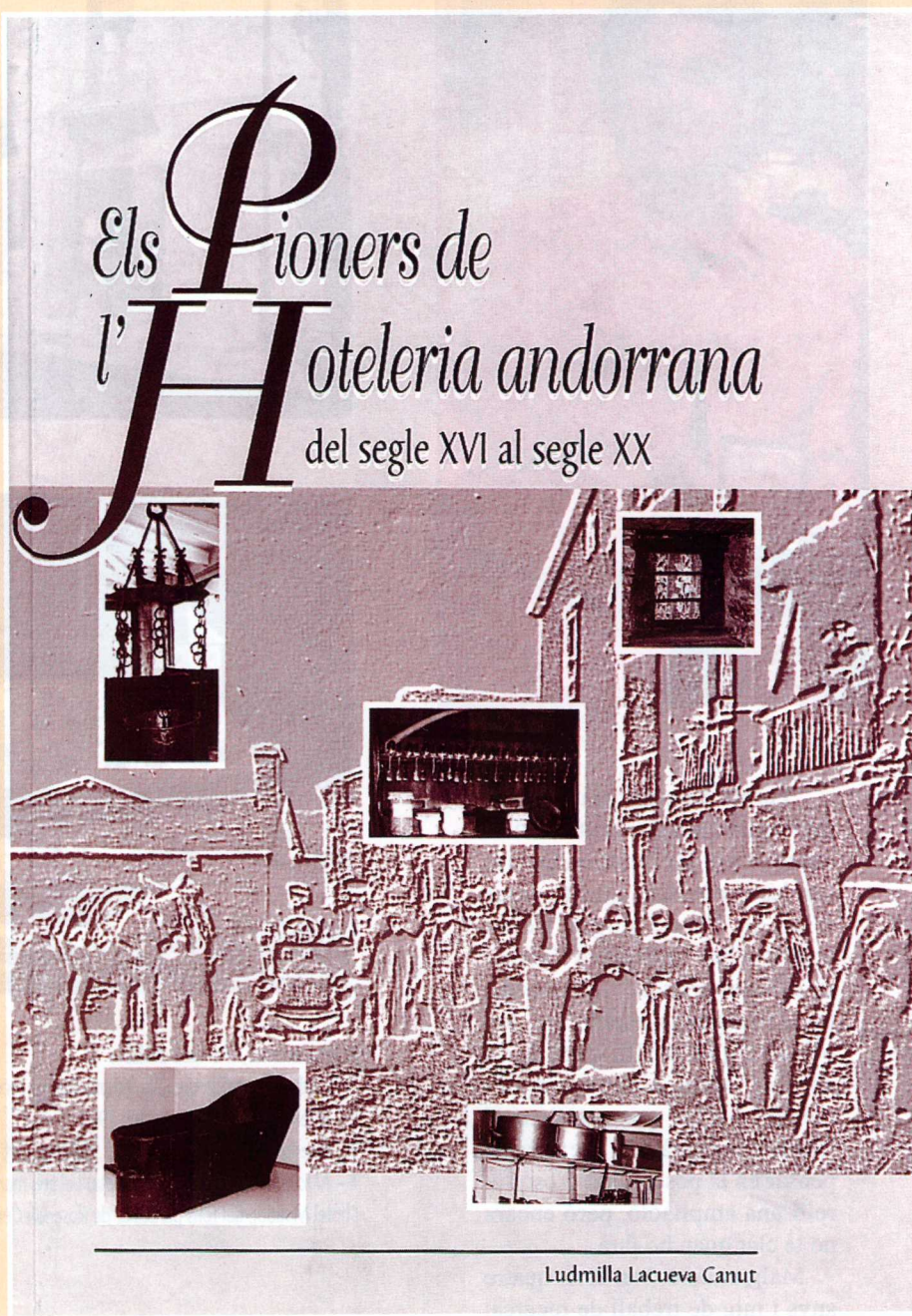

Text: Albert Belis

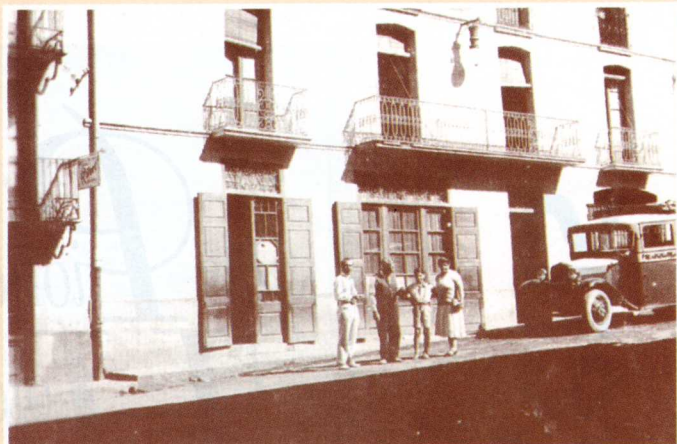
Aquest Sant Jordi ens ha deixat una sorpresa significativa: la bona acceptació del públic que ha aconseguit l'escaldenca Ludmilla Lacueva, amb *Els pioners de l'hoteleria andorrana*, que ha aparegut al capdavant del rànkuing de vendes al costat d'escriptors de renom com Quim Monzó o Maria de la Pau Janer

“Per mi ha estat una sorpresa molt gran i n'estic molt satisfeta sobretot per les famílies, perquè són les que m'han ajudat i sense elles no hauria pogut treure aquest llibre”, afirmava l'autora el dia després de Sant Jordi. Mentre signava exemplars, explicava que molta gent li va aportar informacions complementàries a les que apareixen al llibre, circumstància que l'ha fet pensar en la possibilitat d'escriure'n una ampliació, però encara no té clar quan ho farà.

Malgrat això, han estat quatre anys i mig de treball de recerca. “Quan vaig acabar el llibre, vaig pensar que m'agafaria unes vacances”, perquè hi ha estat treballant al marge de la feina quotidiana, com un *hobby*. Com que és el primer llibre que escriu, “sóc molt conscient que no crec que em pugui comparar” amb autors com Maria de la Pau Janer o Quim Monzó, “que estan molt lluny de mi”, afirma.

Ludmilla Lacueva argumenta la bona acceptació del recull per-

♦ Pàgina anterior.— Portada del llibre.

- 1.— L'autora, Ludmilla Lacueva, en una imatge recent.
- 2.— Exterior de l'hotel Oros, l'any 1935.
- 3.— Exterior de l'Andorra Park Hotel, del fons particular dels germans Rebés d'Areny-Plandolit.
- 4.— Al fons, Rosenda Centelles (dreta) i el seu marit Ramon Fantova amb d'altres empleats de l'hotel Mirador, del fons particular de Rosenda Centelles Sistac.

què “parlo d’hotels emblemàtics d’Andorra, de famílies molt conegudes. He combinat la part escrita amb fotografies (algunes inèdites) que pertanyen a àlbums familiars i he utilitzat anècdotes que he trobat en llibres de viatges del segle XIX i XX. I tota aquesta documentació fa que el llibre retrati el que era l’Andorra d’abans”.

Amb tot, l’autora no considera que es pugui qualificar com un llibre històric, sinó més aviat un recordatori social, ja que “faig un repàs de la vida dels establiments i dels seus propietaris”. La part innovadora que aporta aquest tre-

**“ANDORRA ERA UN PAÍS
AÏLLAT, AMB UNA XARXA VIÀ-
RIA PRÀCTICAMENT NUL·LA.
AIXÍ DONCS, LA VISIÓ DE
FUTUR, DE DESENVOLUPAR-
SE SEMPRE HA ESTAT BAS-
TANT PARADA PER DIVER-
SOS FACTORS POLÍTICS, NO
ES VOLIA OBRIR EL PAÍS”**

ball, segons Lacueva, és que mai no s’havia parlat de l’hoteleria andorrana, perquè “tothom sempre ha tingut tendència a pensar que l’hostaleria del país començava els anys cinquanta amb el *boom* del turisme”.

En la segona part, l’escriptora recorda els hostals comunals, la primera referència dels quals es remunta a l’any 1556. Es tractava d’una casa que pertanyia al comú de cada parròquia i que se subhastava cada any per oferir els serveis d’hostal, fleca, taverna, botiga i carnisseria. Aleshores es donava una importància especial a l’acollida dels osts i a la qualitat dels aliments.

Una de les curiositats de *Els pioners de l’hoteleria andorrana* és una carta de l’octubre del 1915 del president dels Estats Units, Woodrow Wilson, aportada del fons particular d’Angelina Mas, ⇐

♦ 5.- Imatge de l’hotel Des Cimes, del fons particular de Núria Brugat.

6.- Menjador de l’hotel Muntanya, del fons particular d’Estanislau Sangrà Font.

7.- Façana de Cal Calbó, del fons particular de Josep Areny Fité.

5

6

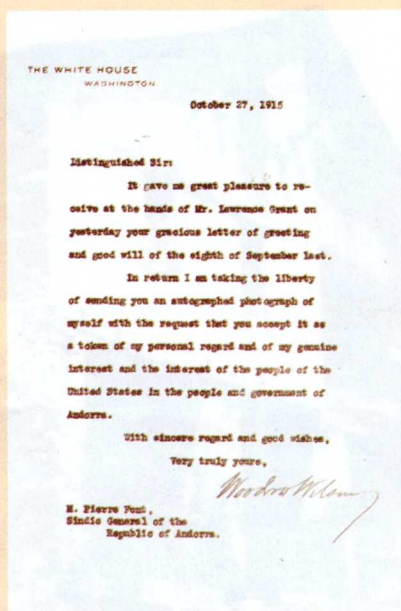

7

♦ 8.- Drets: Ramon Canut, dos grums i el conserge Joan Boteller. Asseguts al cotxe: Marcelino, Francesc Viladomat i Esteve Albert (davant) i el futbolista Kubala amb la seva família.

9.- Carta enviada pel president dels Estats Units al síndic Pere Font, l'any 1915.

10.- L'hostal Palanques en construcció, del fons particular de Casimir Molné Armengol.

⇒ en resposta d'una missiva tramesa per Benito Mas, el fundador de l'hotel Oros, un home que "creia molt en el país". Mas, juntament amb Pere Font, que en aquell moment era síndic i familiar seu, van pensar que, amb l'objectiu de promocionar el país, seria una bona idea escriure al president nord-americà per posar-se a disposició dels ciutadans d'aquell país que vinguessin al Principat.

Com a conclusió, Ludmilla

MENTRE SIGNAVA EXEMPLARS, MOLTA GENT LI VA APORTAR INFORMACIONS COMPLEMENTÀRIES, CIRCUMSTÀNCIA QUE LI HA FET PENSAR EN LA POSSIBILITAT DE FER-NE UNA AMPLIACIÓ

Lacueva considera que l'evolució que ha experimentat el sector és diferent que el dels països del voltant, perquè "Andorra era un país

aïllat, amb una xarxa viària pràcticament nul·la; així doncs, la visió de futur, de desenvolupar-se sempre ha estat bastant parada per diversos factors polítics, no es volia obrir el país". "L'eclosió de l'hoteleria —assegura l'autora— no ha tingut lloc fins que no s'ha volgut fer un país turístic, per l'arribada del turisme massiu. En canvi, a Espanya i a França, des de molts anys enrere, ja hi ha hagut aquesta tradició hotelera."